

Krystyna Brandt, Katarzyna Placha, Iwona Porwolik, Teobald Kupka*, Anna Olejnik

Centrum Chemii Polimerów PAN, 41-800 Zabrze, ul. Curie Skłodowskiej 34; *- Centrum Chemii Polimerów PAN, 41-800 Zabrze, ul. Curie Skłodowskiej 34 oraz Inst. Chemii U. Śl., Katowice

WSTĘP

Wprowadzenie ugrupowań heterocyklicznych do szkieletu eterów koronowych uchodzi za jedną z klasycznych modyfikacji tych makrocykli. Na szczególną uwagę zasługuje zastąpienie jednego lub kilku atomów tlenu w polieterowym makrocyklu atomami azotu, prowadzące do powstania tzw. aza-koronandów o interesujących właściwościach kompleksotwórczych.

Cyklofosfazeny $N_3P_3X_6$ reprezentują klasę funkcyjnych heterocykli, których pierścieni zbudowany jest z występujących na przemian atomów fosforu i azotu. Podstawowy związek w tej klasie - heksachlorocyklotrifosfazen, $N_3P_3Cl_6$, (I) zawiera sześć reaktywnych atomów chloru związanych z atomami fosforu (3 grupy Pcl_2), które mogą być wykorzystane do różnorodnych przekształceń chemicznych, m. in. do wprowadzenia ugrupowań fosfazenowych, zawierających koordynacyjnie aktywne atomy azotu, do polieterowego szkieletu eterów koronowych.

Na Rys. 1 i 2 pokazano przykładowe widma fosforowe uzyskanych produktów (odsprężone od protonów sekwencją impulsów WALTZ, oraz z uwidocznionymi sprzężeniami z protonami, ułatwiające analizę widm)

PODSUMOWANIE

Zsyntezowany przez nas Mono-Ansa (oksytetraetylenoksy)- tetrachlorocyklotrifosfazen stanowi nowy reaktywny ligand makrocykliczny, typu PNP-koronandu, zdolny do kompleksowania kationów sodu, srebra oraz diamin alifatycznych, który łatwo może być przekształcony w całą gamę różnorodnych ligandów politopowych, typu bis-koronandów i kryptandów, w szczególności - zawierających chiralne ugrupowania bis- β -naftylenowe. Niezwykłą regioselektywność geminalnej substytucji MA bis-arylanami sodowymi oraz alkilenodiaminami można wytłumaczyć jako efekt kontroli supramolekularnej procesu, związanej z tworzeniem się odpowiednich kompleksów przejściowych, których geometria determinuje kierunek reakcji podstawienia atomów chloru w pierścieniu fosfazenowym.

LITERATURA

1. K. Brandt, J. Drozd, T. Kupka, J. C. van de Grampel, A. Meetsma, *Inorg. Chimica Acta*, in press.
2. K. Brandt, Z. Jedliński, *J. Org. Chem.*, 1980, 45, 1672

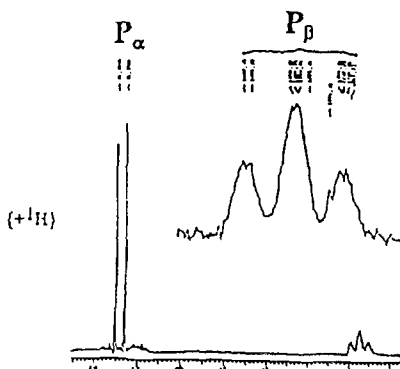
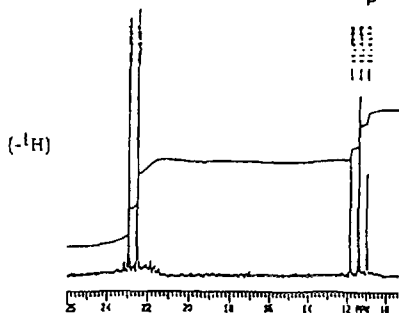
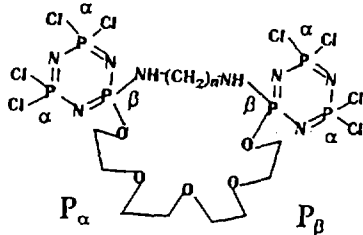

PL9801086

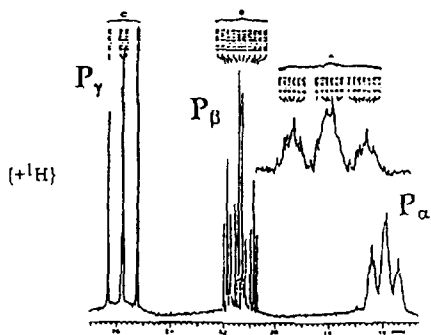
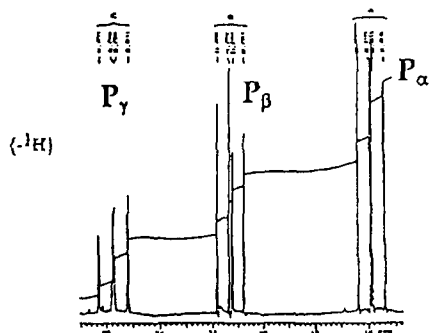
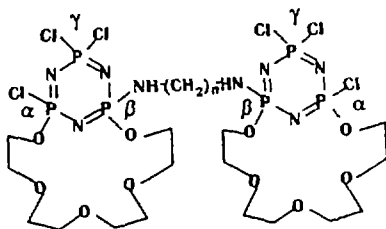
31P NMR SPECTRAL EVIDENCE

(via the comparison of the respective proton decoupled
{-1H} and coupled {+1H} spectra)
for the structure of CROWNS formed by the stepwise substitution
of P₃N₃Cl₆ with tetraethylene glycol and alkylenediamines
(dependence on the order of the addition of dinucleophiles)

DIAMINE FIRST

GLYCOL FIRST

Rys. 1

^{31}P NMR SPECTRAL EVIDENCE

(via the comparison of the respective proton decoupled ($-\text{H}^+$)
and coupled ($+\text{H}^+$) ^{31}P NMR spectra)

for the structure of isomeric CHIRAL CROWNS formed by the stepwise
substitution of $\text{P}_3\text{N}_3\text{Cl}_6$ with tetraethylene glycol and bis- β -naphthol
(dependence on the order of the addition of dinucleophiles)

BIS- β -NAPHTHOL FIRST

GLYCOL FIRST

